

Հարտարարութեամբ ին նուիրուած ժապաւէն մը: Երիտասարդագոյն բեմադիրներ արագօրէն ամենանշանաւորներուն բարձրութեան կը հասնին: «Պալթիկի երեսփոխան»ին մէջ (1938) Սարգիս եւ Քայ-Փիթս նշանաւոր գիտնականի մը իրապաշտ-հոգեբանական պատմութիւնը կը պատմեն, որ Յեղափոխութեան օրերուն համայնավարներուն կը միանայ. Կերասի-մով՝ «Վարժապետը» (1939) գործով ամենագոր իրապաշտութեամբ կը պատմէ դպրոցի մը հաստատութիւնը ուսական դիւղի մը մէջ: Պատերազմի չըջանին կը ծնին Տոնաքոյի մեծ ժապաւէնները «Ծիածանը» եւ «Անընկճելիները», Էյսմոնթի «Կար ու Հկար աղջնակ մը կար»ը. Սթոլ-պերի «Օրերն ու գիշերները», նուիրուած Ստալինկրատի հերոսական դիմադրութեան: Ստալինկրատի պաշտպանութեան նուիրուած է նաեւ Էյսմոնթի «Մեծ անկիւն-նաղարձը»՝ ժապաւէն մը որ կ'ողջունէ հոգեբանական, թափանցիկ եւ ուժեղ նորատեսակ իրապաշտութիւն մը:

Խորհրդային Միութեան չըջապատին մէջ ծաղկած է նաեւ հայկական շարժանկարը, այնպէս ինչպէս ծաղկած են միւս ազգութիւններու շարժանկարները: Հայկական շարժանկարը նկարագրած է Հայ ժողովուրդին յեղափոխական պայքարը (Չանգեղուր, Չամանլու, Կարօ, Սեւանի ձկնորսները). իրադրած է հայ գրական եւ երաժշտական մեծ դործերէն հանուած աշխատանքներ (Նամուս, Պեպօ, Անոյճ, Դաւիթ բեկ). 1946ին պատրաստութեան մէջ էին Հայ կինոյի աշխատանքներուն մէջ՝ հայ ժողովուրդին երկու մեծ գործերը՝ «Վարդան Մամիկոնեան» եւ «Սասունցի Դաւիթ», մինչդեռ 1947ին մեծ յաջողութեամբ իրագործուած է հայկական մեծ հէքեթին Անահիտ՝ շարժանկարային վերածումը:

Յ. ԱՇՐԱՅԵԱՆ

(Վերջ)

Խ Ա Չ Ե Ա Լ Ը

Մարեցին ըզբեգ, սիրալաւ Արեւ, Ջգեգ, որ օր մ'յանկարծ հընոցին մէջէն Արտաքս եկան քիւ կայծեր հըրաքեւ, եւ ամպարագիր ցակատը երկնի, Դարձաւ աստղալաւ պարտէզ մը յուռի:

Մեռցուցին ըզբեգ, ո՛վ կեանք գըւարթուն, Ջգեգ որ օր մ'յանկարծ ովկեանիդ մէջէն Շիք մը կաքեցաւ, որ յոյսով գեղուն, Կաւին մէջ վառեց այգ մը նոր կեանքի, Այի մը հողն ըրաւ օրաւ հանձնարի:

Ծեփեցին մութով բիրերդ ծիծղուն, Ուսկից արեւներ ըմպեցին ցանցն, եւ երկինքն առաւ քողն իր ասմազուն. Փըռեցին մետաքս լիներու ուսին, Օծեցին շաղով դէմքն արշալոյսին:

Ամպով ծածկեցին ժլպիտը արծարծ, Որ հոգեվարքին աչքին մէջ մըռայլ, Դարձաւ արշալոյս՝ յոյսով բըռնկած, Որ կոյր հիւղակին վառեց նրազը մար, Բոսորով ներկեց վարդը դալկահար:

Սիրտը ծակեցին, ո՛վ սէր մշտալաւ, Որ մեր սրտերուն անդունդն անարեւ, Հրդեհեց սիրոյ կըրակով անմար, Սէր տըւաւ աստղին, սէր տըւաւ ծաղկին, Սիրոյ երգ մ'եղաւ բուքը մեր երկրին:

Թաղեցին ըզբեգ փըշըրւած Արեւ, Հողն իր ծոցին մէջ երկինք մը գրկեց, եւ մութը փռեց քող, շողերուդ վերեւ, Քեզի հետ արփին փակեց աչքն իր լայն, եւ երկրի սրտէն սարսուռներ անցան:

Բայց մէջը ահա մըռայլ քարայրին. Բեհեգ կը հագնի Արշալոյս մը վառ, Խամբած ծըպիտներ նորէն կը ծաղկին, կը դառնան քնար սրտեր խորտակուած, Որոնց կը հըպի մատովն իր՝ Աստուած:

Հ. ԵՓՐԵՄ ՏԵՐ-ՂԱԶԱՐԵԱՆ

Հալէպ, 3 Ապրիլ 1949

ՈՒՒԼԵԸՄ ՍԱՐՈՅԵԱՆ Ս. ՂԱԶԱՐԻ ՄԷՋ

Մայիս 3, ժամը 12,30ին չողեմակոյկ մը Լիտոյէն կը բերէ Ուիլեմ Սարոյեանը Ս. Ղազար, որուն կ'ընկերանային իտալական «Թեմիոյ» թերթին ներկայացուցիչը՝ Ֆէտէրիքոյ Փաթելլանի եւ իր քարտուղարուհին:

— Կը կոխեմ հայկական հողի վրայ, ի՞նչ զմայլելի է ձեր սուրբ Ղազարը, կ'ըսէ ան ամերիկեան պարզութեամբ եւ հայկական նախանձախնդրութեամբ...

Ուիլեմ Աթոռակալ վարդապետը՝ Հ. Գերոյէ Վ. Զրաքեան՝ չըջապատուած մեր հայրերով, կը դիմաւորէ զինքը ու կ'առաջնորդէ վանքին զանազան վայրերը: Կ'այցելէ թանգարան, տպագրատունը, եկեղեցին, մատենադարանը՝ հայկական հին ձեռագիրներու, հայ եւ եւրոպական հրատարակութիւններու, ամէն տեղ հիացում եւ ազգասիրական արտայայտութիւն տալով իր ամէն շարժումին:

Արուեստից եւ գիտութեանց թանգարանին մէջ, իրեն ցոյց կը տրուի նշանաւոր մարդերու մետալիոնները, եւ կ'ըսուի իրեն թէ քու մետալիոնդ ալ պիտի աւելցնենք անոնց շարքին, քանի որ մեր ազգին պարծանքներէն մին եղար: Սարոյեան միամիտ ժպիտով մը կը փոխարինէ այդ խօսքին:

Տպագրատունը խորապէս կ'ազդէ անոր վրայ. հոն ցոյց կը տրուի իրեն «Գեղունի» վերջին հրատարակութիւնը. ան կը խոստանայ 1950ի «Գեղունի»ին համար զրկել իր Ս. Ղազարու այցելութեան յուշերը:

Քառանկեան աւազանին շուրջ կը հիւրասիրուի հայկական վարդանուշով եւ սուրճով:

Սարոյեան Ս. Ղազարու Այցելուներու Տեսրին մէջ գրեց հետեւեալ տողերը.

“Tuesday May 3, 1949 at 2,30 P. M. from Fresno, California with great good luck at last to be a visitor of San Lazzaro, William Saroyan here expresses his most profound thanks to the good, kind, godly men who have here perpetuated a jewel in the spiritual and cultural life of the Armenian people. I pray to come again and for my son to do as ,”

WILLIAM SAROYAN

Մայիս 3, Երեւանի խաչի տուն. Գերպ. Արքահայրը, մաս մը վարդապետներ եւ վանքին աշակերտութիւնը կը դառնան վենետիկ հայոց Ս. խաչ եկեղեցին, հայկական ձայնաւոր պատարագին, որ ամէն տարի կը կրկնուի հանդիսաւորութեամբ եւ որուն ներկայ կ'ըլլան վենետիկահայ հայեր եւ իտալ ժողովուրդը:

Մեր ազգային այցելուները վանքին վերջ սովորաբար կ'անցնին այցելել նաեւ Մուրատ-Ռափայէլեան վարժարանը, որ կը գտնուի վենետիկ քաղաքին մէջ:

Հեռախօս մը կը հաղորդէ թէ ժամէ մը Սարոյեան վարժարան կը հասնի... Լուրը կը տարածուի իսկոյն վարժարանին մէջ եւ կը սպասենք անձկազին տեսնելու զինքը, որ համաշխարհային հռչակ կը վայելէ իր վէպերով եւ թատերական գործերով:

Կը հասնի. հայկական դիմագծով դեղեցիկ երիտասարդ մըն է, որ կ'ողջունէ զամէնքը հայերէն լեզուով: Կը մտնէ հիւրասրահը, կը նստինք, Գերապայծառ Արքահայրը իր աջին, եւ վարդապետները շուրջը: